

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ મધ્યે ગુજરાતની ઉચ્ચ અદાલતમાં

૨૦૨૩નો આર/લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નંબર ૩૯૧

માં

આર/વિશેષ દીવાની અરજી/૭૫૨/૨૦૨૨

સાથે

૨૦૨૩ની દીવાની અરજી (સ્ટે માટે) નંબર ૨

માં

૨૦૨૩નો આર/લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નંબર ૩૯૧

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ ભાર્ગવ ડી. કારિઆ

અને

માનનીય શ્રી. ન્યાયમૂર્તિ એલ. એસ. પિરઝાદા

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના
	હા	

=====

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય

વિરુદ્ધ

ચિંતનકુમાર સંજયકુમાર જોશી અને અન્યો

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા (ઓ) નંબર ૧,૨,૩,૪ માટે સુશ્રી નિરાલી સરદા, એ. જી. પી.

પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૨,૩ માટે શ્રી નિનાદ પી શાહ (૧૦૯૧૧)

પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧ માટે એસ. એમ. કિકાની (૭૫૯૬)

=====

કોરમ: માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ ભાર્ગવ ડી. કારિઆ

અને

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ એલ. એસ. પિરઝાદા

તારીખ: ૨૮/૦૧/૨૦૨૬

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ ભાર્ગવ ડી. કારિઆ)

૧. અપીલકર્તા તરફથી ઉપસ્થિત રહેતા વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર શ્રીમતી નિરાલી શારડા અને સામાવાળા નંબર ૨ અને ૩ તરફથી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી નિનાદ શાહ સાથે ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી શાલીન મહેતાને સાંભળ્યા.

૨. લેટર્સ પેટન્ટ, ૧૮૬૫ ની કલમ ૧૫ હેઠળની આ અપીલ દ્વારા, અપીલકર્તાઓ-મૂળ સામાવાળા નંબર ૧ થી ૪ એ સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૭૫૨/૨૦૨૨ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૦૬/૦૮/૨૦૨૨ ના ચુકાદા અને હુકમને પડકાર્યો છે. સામાવાળાઓ-મૂળ અરજદારોએ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ રીટ અરજી દાખલ કરીને અપીલકર્તાઓ-સત્તાવાળાઓને એવી દાદ માંગણી કરી હતી કે પસંદગી પામેલા ઉમેદવારોના જોડાવાની તારીખથી એક વર્ષ પછી રાજીનામું આપવાના કારણે ખાલી પડેલી જગ્યાઓ સામે વેઈટિંગ લિસ્ટ અમલમાં મૂકવામાં આવે અને વધુમાં સમયમર્યાદામાં છૂટછાટ આપીને સામાવાળાઓના કેસ પર વિચારણા કરવા નિર્દેશ આપવામાં આવે. એવી પણ દાદ માંગવામાં આવી હતી કે રાજીનામાના કિસ્સામાં એક વર્ષની જોગવાઈ અને તારીખ ૧૦/૦૮/૨૦૧૬ તથા તારીખ ૨૭/૦૭/૨૦૧૮ ના ઠરાવો પોતે ઠરાવ પાછળના હેતુ અને આશયથી વિપરીત છે.

૩. કેસની ટૂંકી હકીકતો એ છે કે:

૩.૧ અપીલકર્તા નંબર ૩ દ્વારા જમાદાર, વર્ગ-III ની ૩૫ જગ્યાઓ માટે જાહેરાત નંબર ૧૪૪/૨૦૧૭-૧૮ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી હતી અને સામાવાળાઓ-મૂળ અરજદારોએ ઓનલાઈન અરજીઓ સબમિટ કરી હતી અને ત્યારબાદ તારીખ ૨૦/૦૫/૨૦૧૮ ના રોજ શારીરિક કસોટી સાથે પ્રાથમિક પરીક્ષા યોજવામાં આવી હતી, જ્યારે લેખિત પરીક્ષા તારીખ ૧૨/૦૭/૨૦૧૮ ના રોજ યોજાઈ હતી અને તારીખ ૨૭/૦૭/૨૦૧૮ ના રોજ દસ્તાવેજોની ચકાસણી કરવામાં આવી હતી.

૩.૨ અપીલકર્તા નંબર ૪-મૂળ સામાવાળા નંબર ૪-ગુજરાત ગૌણ સેવા પસંદગી મંડળે તારીખ ૩૧/૦૮/૨૦૧૮ ના રોજ પરિણામો પ્રસિદ્ધ કર્યા હતા. ૧૩ ઉમેદવારોના નામ ધરાવતી પ્રતીક્ષા યાદી પણ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી હતી જેમાં સામાવાળાના નામો પણ શામેલ હતા.

૩.૩ તારીખ ૧૦/૦૮/૨૦૧૬ અને તારીખ ૨૭/૦૭/૨૦૧૮ ના સરકારી ઠરાવો અનુસાર, પસંદગી પ્રતીક્ષા યાદી બે વર્ષ માટે એટલે કે તારીખ ૩૧/૦૮/૨૦૨૧ સુધી અમલમાં રહેશે કારણ કે પસંદગી યાદી તારીખ ૩૧/૦૮/૨૦૧૮ ના રોજ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી હતી.

૩.૪ તારીખ ૧૯/૦૮/૨૦૧૯ ના રોજ, બોર્ડ દ્વારા જે ઉમેદવારોની પસંદગી કરવામાં આવી હતી તેમની નિમણૂક માટે રાજ્ય સરકારને ભલામણ મોકલવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ, આવા ઉમેદવારોની ફેબ્રુઆરી ૨૦૨૦ માં નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. પસંદગી પામેલા ચાર ઉમેદવારોએ હાજર ન થતાં, માર્ચ ૨૦૨૧ માં પ્રતીક્ષા યાદી અમલમાં મૂકવામાં આવી હતી.

૩.૫ એવું જણાય છે કે, તે જ સમયે, એક જ જાહેરાત દ્વારા જાહેરાત કરાયેલ પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટરની ઉચ્ચ પોસ્ટ માટેનું પરિણામ તે જ વિભાગમાં જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું અને જમાદારની પસંદગી યાદીમાંથી પાંચ ઉમેદવારો જે તારીખ ૩૧/૦૮/૨૦૧૯ ના રોજ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી હતી તેઓની ઉક્ત ઉચ્ચ પોસ્ટ માટે પસંદગી કરવામાં આવી હતી. તેથી ઉક્ત પાંચ ઉમેદવારોએ ઉચ્ચ જગ્યાઓ પર નિમણૂક માટે પસંદગી પામતાં તારીખ ૨૧/૦૮/૨૦૨૧ ના રોજ રાજીનામું આપ્યું હતું.

૩.૬ તેથી સામાવાળાઓ મૂળ અરજદારોએ આ કોર્ટ સમક્ષ દાદ માંગતી અરજી કરી હતી કે તેઓ તારીખ ૨૧/૦૮/૨૦૨૧ ના રોજ પાંચ ઉમેદવારોના રાજીનામા પર નિમણૂક મેળવવા માટે હકદાર હતા કારણ કે પ્રતીક્ષા યાદી તારીખ ૩૧/૦૮/૨૦૨૧ સુધી બે વર્ષ માટે અમલમાં રહેશે

અને તેથી, અપીલકર્તાઓ-મૂળ સામાવાળાઓએ પ્રતીક્ષા યાદીના અમલના આધારે નિમણૂક માટે સામાવાળાઓ-મૂળ અરજદારોના નામ પર વિચારણા કરવી જરૂરી હતી.

૩.૭ સામાવાળાઓ-મૂળ અરજદારોની નિમણૂક માટે અપીલકર્તાઓ દ્વારા કોઈ કવાયત કરવામાં ન આવતાં, ખાસ કરીને કોવિડ-૧૯ મહામારીના પ્રકાશમાં, સામાવાળાઓએ પ્રતીક્ષા યાદીની મુદતમાં વધારો કરવાની પણ માંગણી કરી હતી.

૪. અપીલકર્તાઓ તરફથી ઉપસ્થિત રહેતા વિજ્ઞાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર શ્રીમતી નિરાલી શારડાએ રજૂઆત કરી હતી કે તારીખ ૧૦/૦૮/૨૦૧૬ ના સરકારી ઠરાવ અનુસાર, જેના દ્વારા તારીખ ૨૪/૧૨/૨૦૦૮ ના સરકારી ઠરાવમાં કલમ ૪ થી ૮ ઉમેરીને સુધારો કરવામાં આવ્યો છે, તે મુજબ ઉમેદવાર, ફરજ પર જોડાયા પછી, જો જોડાવાની તારીખથી એક વર્ષની અંદર રાજીનામું આપે તો જ પ્રતીક્ષા યાદી અમલમાં આવશે. કલમ ૪ નો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો જે જોગવાઈ કરે છે કે રાજ્ય સરકારના વર્ગ-III ની સીધી ભરતીમાં, જો પસંદગી પામેલ ઉમેદવાર નિમણૂકની તારીખથી એક વર્ષની અંદર રાજીનામું આપે અથવા મૃત્યુ પામે અથવા અન્ય કોઈ કારણોસર સેવા છોડી દે તો જ આવી પ્રતીક્ષા

યાદીમાંથી વ્યક્તિઓની નિમણૂક કરીને પ્રતીક્ષા યાદી અમલમાં મૂકવી જરૂરી છે.

જ.૧ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે કેસની હકીકતોમાં, સ્વીકાર્યપણે, ફેબ્રુઆરી ૨૦૨૦ માં હોદ્દા પર જોડાયેલા પાંચ ઉમેદવારોએ તારીખ ૨૧/૦૮/૨૦૨૧ ના રોજ એટલે કે આશરે એક વર્ષ અને છ મહિનાથી વધુ સમય પછી રાજીનામું આપ્યું હતું અને તેથી, સામાવાળાઓ-મૂળ અરજદારોના નામ પર પ્રતીક્ષા યાદીના આધારે નિમણૂક માટે યોગ્ય રીતે વિચારણા કરવામાં આવી નથી.

જ.૨ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વિદ્વાન સિંગલ જજે તારીખ ૨૪/૧૨/૨૦૦૮ ના મુખ્ય ઠરાવ પર આધાર રાખીને તારીખ ૧૦/૦૮/૨૦૧૬ અને તારીખ ૨૭/૦૭/૨૦૧૮ ના સરકારી ઠરાવોના આશયને નકારીને આક્ષેપિત ચુકાદો અને હુકમ પસાર કર્યો છે, જેમાં પ્રતીક્ષા યાદીનો સમયગાળો બે વર્ષ અથવા આગામી જાહેરાત, બેમાંથી જે વહેલું હોય તે માટે આપવામાં આવ્યો છે.

જ.૩ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નંબર ૧૨૦૫૬/૨૦૧૮ અને અન્ય સંલગ્ન બાબતોમાં આપવામાં આવેલા નિરવ દીપકચંદ્ર રાણા અને અન્ય વિ. ગુજરાત રાજ્ય ના કેસમાં આ કોર્ટના તારીખ ૨૨/૦૭/૨૦૧૮ ના નિર્ણય પર મૂકવામાં આવેલ આધાર, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના રાજસ્થાન પબ્લિક સર્વિસ

કમિશન, અજમેર વિ. ચતિ જૈન અને અન્ય, ૨૦૨૬ SCC Online SC ૮૦ ના તાજેતરના નિર્ણયને ધ્યાનમાં લેતા લાગુ પડશે નહીં, જેમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે પ્રતીક્ષા યાદીના અમલ અને જે ઉમેદવારોના નામ પ્રતીક્ષા યાદીમાં શામેલ છે તેમના અધિકારો અંગે વિગતવાર ચર્ચા કરી છે.

૪.૪ વિદ્વાન એજુપી શ્રીમતી શારડા દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયને ધ્યાનમાં રાખીને, અહીંના મૂળ અરજદારો-સામાવાળાઓ પાસે પ્રતીક્ષા યાદી હેઠળ નિમણૂકનો દાવો કરવાનો ખૂબ જ મર્યાદિત અધિકાર છે કારણ કે અપીલકર્તા નંબર ૧- ગુજરાત રાજ્યના નિયમો અને અથવા સરકારી ઠરાવો મુજબ પ્રતીક્ષા યાદી અમલમાં મૂકવી જરૂરી છે.

૪.૫ તેથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે તારીખ ૨૪/૧૨/૨૦૦૮ ના સરકારી ઠરાવમાં તારીખ ૧૦/૦૮/૨૦૧૬ ના સરકારી ઠરાવ દ્વારા ઉમેરવામાં આવેલી કલમ ૪ મુજબ વિદ્વાન સિંગલ જજે રીટ અરજી ગ્રાહ્ય રાખવી જોઈતી નહોતી, જે એવી પરિસ્થિતિઓ પૂરી પાડે છે જેમાં પ્રતીક્ષા યાદી અમલમાં મૂકી શકાય.

૪.૬ તેથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે જો જે ઉમેદવારો ફરજ પર

જોડાયા છે અને તેમની ફરજમાં જોડાવાના એક વર્ષના સમયગાળા પછી રાજીનામું આપ્યું છે, તો આવી ખાલી જગ્યા ભરવા માટે પ્રતીક્ષા યાદી અમલમાં મૂકી શકાય નહીં અને તેથી, તારીખ ૨૧/૦૮/૨૦૨૧ ના રોજ પાંચ વ્યક્તિઓ દ્વારા રાજીનામું આપવાના દિવસે પ્રતીક્ષા યાદી અમલમાં હતી તેમ ગણવામાં આવે તો પણ સામાવાળાઓ-મૂળ અરજદારોને નિમણૂક મેળવવાનો કોઈ અધિકાર રહેશે નહીં.

૪.૭ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે તારીખ ૨૪/૧૨/૨૦૦૮ અને તારીખ ૨૭/૦૭/૨૦૧૮ ના સરકારી ઠરાવો મુજબ, પ્રતીક્ષા યાદી બે વર્ષના સમયગાળા માટે અમલમાં રહેશે, પરંતુ પ્રતીક્ષા યાદીના અમલ માટેની શરતો તેમાં પૂરી પાડવામાં આવી છે. એ બાબત તરફ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે તારીખ ૨૪/૧૨/૨૦૦૮ ના સરકારી ઠરાવમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી કે, જો ઉમેદવાર, પસંદગી અને ફરજ પર જોડાયા પછી, પ્રોબેશન સમયગાળાની અંદર રાજીનામું આપે છે, તો પ્રતીક્ષા યાદીમાંથી પસંદગી પામેલા ઉમેદવારો રાજીનામાના કારણે ઊભી થયેલી ખાલી જગ્યા માટે નિમણૂક મેળવવા માટે પાત્ર બનશે.

૪.૮ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે તારીખ ૧૦/૦૮/૨૦૧૬ ના સરકારી ઠરાવ મુજબ, તારીખ ૨૪.૧૨.૨૦૦૮ ના ઉક્ત સરકારી ઠરાવમાં

કલમ ૩ પછી કલમ ૪ થી ૮ ઉમેરીને તારીખ ૨૪/૧૨/૨૦૦૮ ના ઠરાવમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો. એ બાબત તરફ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે, કલમ ૪ દ્વારા, એવું નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું હતું કે ઉમેદવારે જોડાવાની તારીખથી માત્ર એક વર્ષની અંદર આપેલી રાજીનામાથી ઊભી થયેલી ખાલી જગ્યા પર જ પ્રતીક્ષા ચાલીમાંથી નિમણૂક કરી શકાય છે. તેથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ઉમેદવારોએ એક વર્ષ અને છ મહિના પછી રાજીનામું આપ્યું હોવાથી, ઉક્ત કલમમાં નિર્ધારિત એક વર્ષના સમયગાળા પછી ઉચ્ચ હોદ્દા માટે પસંદગી પામેલા પાંચ ઉમેદવારોના રાજીનામાના કારણે ખાલી પડેલી જગ્યાઓ પર સામાવાળાઓને નિમણૂકના લાભ આપવાના હેતુ માટે આવી કલમ કઈ રીતે અપ્રસ્તુત બનશે તેનું કોઈ કારણ આપ્યા વિના કલમ ૪ ને નકારી શકાય નહીં.

૪.૯ તેથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે અપીલકર્તા દ્વારા એક વર્ષની અંદર જે પ્રતીક્ષા ચાલી અમલમાં મૂકવાની હતી, તે તારીખ ૧૦/૦૮/૨૦૧૬ ના સરકારી ઠરાવ સાથે વાંચવામાં આવતા તારીખ ૨૭/૦૭/૨૦૧૮ ના સરકારી ઠરાવ દ્વારા સુધારેલા તારીખ ૨૪/૧૨/૨૦૦૮ ના સરકારી ઠરાવ અનુસાર જ હતી. તેથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આક્ષેપિત ચુકાદો અને હુકમ રદ કરવાને પાત્ર છે.

પ. બીજી તરફ સામાવાળા નંબર ૨ અને ૩ ના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી નિનાદ શાહ માટે ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી શાલીન મહેતાએ રજૂઆત કરી હતી કે સ્વીકાર્યપણે, પાંચ ઉમેદવારોએ પ્રતીક્ષા યાદીના અમલ દરમિયાન રાજીનામું આપ્યું છે કારણ કે પ્રતીક્ષા યાદી તારીખ ૩૧/૦૮/૨૦૧૯ થી બે વર્ષ માટે અમલમાં રહેશે અને નવી જાહેરાતના અભાવે, પ્રતીક્ષા યાદી તારીખ ૩૧/૦૮/૨૦૨૧ સુધી ચાલુ રહી હોત અને જે ઉમેદવારો પસંદગી પામ્યા હતા અને નિમણૂક પામ્યા હતા, તેમણે તારીખ ૨૧/૦૮/૨૦૨૧ ના રોજ એક વર્ષથી વધુ સમયગાળા પછી રાજીનામું આપ્યું માત્ર તેટલા કારણસર પ્રતીક્ષા યાદીની મુદત ટૂંકાવી શકાય નહીં જે અન્યથા તારીખ ૩૧/૦૮/૨૦૨૧ સુધી બે વર્ષનું આયુષ્ય ધરાવતી હતી.

પ.૧ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે અપીલકર્તાઓના વધારાના સોગંદનામાના આધારે પણ, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે તારીખ ૨૬/૦૫/૨૦૨૨ ના રોજ તેમાંથી બે ઉમેદવારોની નિમણૂક કરીને પ્રતીક્ષા યાદી અમલમાં મૂકવામાં આવી હતી. તેથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વિદ્વાન સિંગલ જજે અગાઉથી જ પસંદગી પામેલા પાંચ ઉમેદવારોના રાજીનામાની તારીખે પ્રતીક્ષા યાદીના અમલને ધ્યાનમાં રાખીને સામાવાળાઓ નિમણૂક મેળવવા માટે હકદાર છે તેવું ઠરાવવા માટે નિરવ દીપકચંદ્ર રાણા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં નિર્ણય યોગ્ય રીતે લાગુ કર્યો છે. એ બાબત તરફ

ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે તારીખ ૩૧/૦૮/૨૦૨૧ પહેલાં પ્રતીક્ષા યાદીના અમલ દરમિયાન જગ્યાઓ ખાલી પડી હતી અને તેથી, ગુણવત્તા ક્રમના આધારે ઉપલબ્ધ ખાલી જગ્યા પર નિમણૂક માટે જેમના નામ પ્રતીક્ષા યાદીમાં દર્શાવવામાં આવ્યા હતા તે સામાવાળાઓને આક્ષેપિત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા આવી નિમણૂક કરવાનો યોગ્ય રીતે આદેશ આપવામાં આવ્યો છે અને લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળની મર્યાદિત સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે કોઈ હસ્તક્ષેપ કરવાની જરૂર નથી.

૫.૨ વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી મહેતા દ્વારા એ બાબત તરફ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે રાજસ્થાન પબ્લિક સર્વિસ કમિશન, અજમેર (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયમાં, ગુજરાત સ્ટેટ ડેપ્યુટી એક્ઝિક્યુટિવ એન્જિનિયર્સ એસોસિએશન વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય, ૧૯૯૪ Suppl (૨) SCC ૫૯૧ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના અન્ય નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે એ દર્શાવવા માટે કે સામાવાળાઓ પાસે નિમણૂક મેળવવાનો કોઈ સ્થાપિત અધિકાર નથી પરંતુ તેમની પાસે એ હદ સુધી ખૂબ જ મર્યાદિત અધિકાર છે કે જ્યારે પસંદગી પામેલ ઉમેદવાર જોડાતો નથી અથવા રાજીનામું આપે છે અને પ્રતીક્ષા યાદી હજુ પણ અમલમાં હોય, તો પ્રતીક્ષા યાદીમાં જેમના નામ છે તે સામાવાળાઓ પસંદગી યાદીમાંથી નિમણૂક પામેલા વ્યક્તિઓના

રાજીનામાના કારણે ઊભી થયેલી ખાલી જગ્યા પર નિમણૂક મેળવવા માટે હકદાર છે.

૫.૩ તેથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વિદ્વાન સિંગલ જજે પસંદગી પામેલા ઉમેદવારોના રાજીનામાના કારણે ખાલી પડેલી જગ્યાઓ પર અરજદારોને નિમણૂક આપીને પ્રતીક્ષા યાદી અમલમાં મૂકવા માટે અપીલકર્તાઓને નિર્દેશ આપવામાં કોઈ ભૂલ કરી નથી, કારણ કે પ્રતીક્ષા યાદીના અમલ દરમિયાન આવા ઉમેદવારોએ એક વર્ષની અંદર રાજીનામું આપ્યું હોય કે એક વર્ષ પછી, તેનાથી કોઈ ફરક પડશે નહીં.

૬. પ્રત્યુત્તરમાં, વિદ્વાન એજુપી શ્રીમતી શારડાએ રજૂઆત કરી હતી કે મૂળ અરજદારો વતી કરવામાં આવેલી એ દલીલ કે પ્રતીક્ષા યાદી મે ૨૦૨૨ ના મહિનામાં અમલમાં મૂકવામાં આવી હતી, તે રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ હકીકતોથી વિપરીત છે, કારણ કે જે ઉમેદવારો ફરજ પર હાજર થયા ન હતા તેમની જગ્યાએ નિમણૂક માટેની ભલામણો તારીખ ૩૧/૦૮/૨૦૨૧ પહેલાં કરવામાં આવી હતી જ્યારે તે સમયે પ્રતીક્ષા યાદી અમલમાં હતી અને વહીવટી પ્રક્રિયામાં વિલંબના કારણે આવી નિમણૂકો મે ૨૦૨૨ માં કરવામાં આવી હતી અને તારીખ ૩૧/૦૮/૨૦૨૧ પછી પ્રતીક્ષા યાદી અમલમાં મૂકવામાં આવી ન હતી.

ક.૧. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે તારીખ ૨૪/૧૨/૨૦૦૮ ના સરકારી ઠરાવમાં તારીખ ૧૦/૦૮/૨૦૧૬ ના સરકારી ઠરાવ દ્વારા ઉમેરવામાં આવેલી કલમ ૪ માં છૂટછાટ આપવાથી, અરજદાર એવા યોગ્ય ઉમેદવારોને વંચિત કરશે કે જેઓ સત્તાવાળાઓ દ્વારા ભરતી અંગેની જાહેરાત પ્રસિદ્ધ થાય તેની રાહ જોઈ રહ્યા છે, કારણ કે સ્વીકાર્યપણે, પસંદગી પામેલા ઉમેદવારોએ તેમની ફરજમાં જોડાવાની તારીખથી એક વર્ષ પછી રાજીનામું આપ્યું છે અને તેથી, ઉમેદવારોના ફરજમાં જોડાવાની તારીખથી એક વર્ષ પછીના રાજીનામાના કારણે ખાલી પડેલી જગ્યાઓ ભરવા માટે પ્રતીક્ષા યાદી અમલમાં મૂકી શકાય નહીં, કારણ કે આવી જગ્યાઓ નવી જાહેરાત દ્વારા ભરવા માટેની નવી ખાલી જગ્યાઓ ઊભી કરે છે.

૭. સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન એડવોકેટોને સાંભળ્યા પછી અને કેસની હકીકતો ધ્યાનમાં લીધા પછી, વિચારણા માટે ઊભો થતો ટૂંકો પ્રશ્ન એ છે કે, તારીખ ૨૪/૧૨/૨૦૦૮ ના સરકારી ઠરાવમાં તારીખ ૧૦/૦૮/૨૦૧૬ ના સરકારી ઠરાવ દ્વારા ઉમેરવામાં આવેલી કલમ ૪ ને વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા નકારીને અપીલકર્તાઓને એવો નિર્દેશ આપી શકાય કે નહીં કે તેઓ તારીખ ૩૧/૦૮/૨૦૨૧ સુધી પ્રતીક્ષા યાદીના અમલના આધારે, પસંદગી

પામેલા ઉમેદવારોના ફરજમાં જોડાવાની તારીખથી એક વર્ષ પછીના રાજીનામાના કારણે ખાલી પડેલી જગ્યાઓ પર મૂળ અરજદારોની નિમણૂક કરે?

૮. હકીકતો વિવાદિત નથી. પ્રતીક્ષા યાદી તારીખ ૩૧/૦૮/૨૦૨૧ સુધી અમલમાં હતી. તારીખ ૧૦/૦૮/૨૦૧૬ ના સરકારી ઠરાવ દ્વારા ઉમેરવામાં આવેલી કલમ ૪ થી ૮ નીચે મુજબ છે:

" (૪) આયોગ અથવા નિયત કરવામાં આવેલ ભરતી બોર્ડ દ્વારા સીધી ભરતીથી ભરવામાં આવતી વર્ગ-૩ ની તમામ જગ્યાઓ પર ભલામણ કરાયેલ ઉમેદવાર, જોડાયા પછી, એક વર્ષની અંદર રાજીનામું આપે, મૃત્યુ પામે અથવા અન્ય કોઈ કારણસર નોકરી છોડી દે, જેના પરિણામે જગ્યા ખાલી પડે, તો આવી ખાલી જગ્યા પ્રતીક્ષા યાદીમાંના ઉમેદવારોમાંથી ભરવામાં આવશે.

(૫) પ્રતીક્ષા યાદીનું કદ જાહેરાત આપવામાં આવેલ જગ્યાઓની સંખ્યાના ૨૦% રહેશે.

(૬) જો પસંદગી યાદીમાંથી કોઈ ઉમેદવાર નિમણૂકની ઓફર આપ્યા પછી

ન જોડાય, અથવા એક વર્ષની અંદર નોકરી છોડી દે, અથવા મૃત્યુ પામે, તો તેના પરિણામે ઊભી થયેલી ખાલી જગ્યા જે કેટેગરીની હોય તે જ કેટેગરીની પ્રતીક્ષા યાદીમાંથી ભરવામાં આવશે.

(૭) આ સૂચનાઓ તાત્કાલિક અસરથી અમલમાં આવશે. વર્ગ-૩ ની ભરતીઓ કે જેના માટે જાહેરાત અગાઉથી જ પ્રસિદ્ધ થઈ ગઈ હોય પરંતુ પસંદગી યાદી હજુ સુધી તૈયાર કરવામાં આવી ન હોય, તેમાં ૨૦% પ્રતીક્ષા યાદી રાખવાની જોગવાઈ લાગુ પડશે, અને તે મુજબ જાહેરાતમાં જરૂરી સુધારા કરવામાં આવશે.

(૮) જો વર્ગ-૩ કેડરના ભરતી/પરીક્ષા નિયમોમાં આ સૂચનાઓથી વિપરીત જોગવાઈઓ હોય, અથવા જો તેમાં પ્રતીક્ષા યાદી અંગે કોઈ જોગવાઈ ન હોય, તો પણ આ સૂચનાઓ જ ઉપરી રહેશે. તે મુજબ ભરતી/પરીક્ષાના નિયમોમાં જરૂરી સુધારા કરવામાં આવશે. "

૯. તારીખ ૨૪/૧૨/૨૦૦૮ ના પરિપત્રમાં ઉમેરવામાં આવેલી ઉપરોક્ત કલમ નંબર ૪ ની સમીક્ષા કરતાં સ્પષ્ટપણે નિર્ધારિત થાય છે કે પસંદગી પામેલા ઉમેદવારોના ફરજમાં જોડાવાની તારીખથી એક વર્ષની અંદરના રાજીનામાના કારણે ઊભી થતી ખાલી જગ્યા માત્ર પ્રતીક્ષા યાદીમાંના

ઉમેદવારોમાંથી જ ભરી શકાય છે. આ કલમ સ્પષ્ટ અને અસ્પષ્ટતા રહિત છે અને તેના કોઈ બે જુદા જુદા અર્થઘટન થઈ શકતા નથી અને તેથી, કેસની હકીકતોમાં આવી કલમ લાગુ કરતાં, પસંદગી પામેલા ઉમેદવારોના જોડાવાની તારીખથી એક વર્ષ પછીના રાજીનામાના કારણે ઊભી થયેલી ખાલી જગ્યાઓ પર સામાવાળાઓની નિમણૂક માટે વિચારણા થઈ શકે નહીં. પસંદગી પામેલા ઉમેદવારો ફેબ્રુઆરી, ૨૦૨૦ માં ફરજ પર જોડાયા હતા અને તેમણે તારીખ ૨૧/૦૮/૨૦૨૧ ના રોજ રાજીનામું આપ્યું હતું. આમ, કલમ ૪ મુજબ, પ્રતીક્ષા યાદી અમલમાં મૂકી શકાય નહીં કારણ કે ઉમેદવારોના જોડાવાની તારીખથી એક વર્ષ પછીના રાજીનામાના કારણે ઊભી થયેલી ખાલી જગ્યાઓ પ્રતીક્ષા યાદીના અમલને રોકશે, ભલે આવી પ્રતીક્ષા યાદી બે વર્ષના સમયગાળા માટે અમલમાં મુકાઈ શકાઈ હોત.

૧૦. એ પણ નોંધવું પ્રસ્તુત છે કે તારીખ ૨૪/૧૨/૨૦૦૮ ના સરકારી ઠરાવ અનુસાર, પ્રોબેશન સમયગાળાની અંદર પસંદગી પામેલા ઉમેદવારોના રાજીનામાના કારણે ઊભી થતી ખાલી જગ્યા પ્રતીક્ષા યાદીના અમલ દ્વારા ભરી શકાઈ હોત. તારીખ ૧૦/૦૮/૨૦૧૬ ના સરકારી ઠરાવ બહાર પાડવાનો તર્ક એ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે કે પસંદગી પામેલા ઉમેદવારો દ્વારા એક વર્ષની અંદર રાજીનામું આપવા, મૃત્યુ થવા અથવા અન્ય કોઈ કારણસર નોકરી છોડી દેવાના કારણે જગ્યા ખાલી પડે તો ભરતી પ્રક્રિયા

નિવારી શકાય. તારીખ ૧૦/૦૮/૨૦૧૬ ના સરકારી ઠરાવ દ્વારા ઉમેરવામાં આવેલી કલમ ૬ પછા એવી પરિસ્થિતિઓનો સંદર્ભ આપે છે કે જ્યાં પસંદગી પામેલ ઉમેદવાર ગેરહાજર રહે અથવા એક વર્ષની અંદર નોકરી છોડી દે અથવા અવસાન પામે, તો આવી ખાલી જગ્યા અમલમાં હોય તેવી પ્રતીક્ષા યાદીમાંથી ભરી શકાય છે. પ્રતીક્ષા યાદી તેના પ્રસિદ્ધ થવાની તારીખથી બે વર્ષ માટે અમલમાં રહેશે, તેથી તેનો અમલ તારીખ ૧૦.૦૮.૨૦૧૬ ના સરકારી ઠરાવ સાથે વાંચવામાં આવતા તારીખ ૨૪/૧૨/૨૦૦૮ ના સુધારેલા સરકારી ઠરાવની કલમ ૪ થી ૮ દ્વારા નિયંત્રિત થાય છે. તારીખ ૨૭/૦૭/૨૦૧૮ નો સરકારી ઠરાવ પછા પ્રતીક્ષા યાદીના અમલના બે વર્ષના અથવા આગળની નિમણૂકની તારીખ, બેમાંથી જે વહેલું હોય તે મર્યાદિત સમયગાળાનો સંદર્ભ આપે છે. તારીખ ૨૭/૦૭/૨૦૧૮ ના સરકારી ઠરાવની કલમ ૨ અને ૬ પછા એવી પરિસ્થિતિમાં પ્રતીક્ષા યાદીના અમલ માટે એક વર્ષના સમયગાળાનો સંદર્ભ આપે છે જ્યાં પસંદગી પામેલ ઉમેદવાર ગેરહાજર રહે અથવા રાજીનામું આપે અથવા મૃત્યુ પામે અથવા અન્ય કોઈ કારણસર નોકરી છોડી દે. આમ, અપીલકર્તાની નીતિ એ છે કે જે પસંદગી પામેલ વ્યક્તિ એક વર્ષની અંદર ગેરહાજર રહે અથવા રાજીનામું આપે અથવા મૃત્યુ પામે અથવા અન્ય કોઈ કારણસર નોકરી છોડી દે તો જ પ્રતીક્ષા યાદી અમલમાં મૂકી શકાય છે.

૧૧. અપીલકર્તાઓ વતી રાજસ્થાન પબ્લિક સર્વિસ કમિશન, અજમેર (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આપવામાં આવેલા નિર્ણય પર રાખવામાં આવેલ આધાર જાન્યુઆરી ૧૫, ૨૦૨૬ નો છે, જે વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાની તારીખ પછીનો છે. ઉક્ત નિર્ણયમાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે પ્રતીક્ષા યાદી અંગેના કાયદાનું વિશ્લેષણ નીચે મુજબ કર્યું છે:

" પ્રતીક્ષા યાદી

૮૧. પ્રતીક્ષા યાદી શું છે? નિમણૂક મેળવવા માટે પ્રતીક્ષા યાદીમાં રહેલા ઉમેદવાર દ્વારા કયા હદ સુધીના અધિકારનો દાવો કરી શકાય? આ પ્રશ્નનો જવાબ આપવા માટે, આ કોર્ટની ત્રણ જજની બેન્ચના ગુજરાત સ્ટેટ કેપ્યુટી એક્ઝિક્યુટિવ એન્જિનિયર્સ એસોસિએશન વિ. ગુજરાત રાજ્ય (૧૯૯૪ Supp (૨) SCC ૫૯૧) ના કેસમાં આપવામાં આવેલા નિર્ણયને તરત જ વાંચી શકાય છે. તેના સંબંધિત અંશ નીચે મુજબ છે:

૮. આગળના મુદ્દા પર આવતાં, પહેલો પ્રશ્ન એ છે કે પ્રતીક્ષા યાદી શું છે ?; શું તેને ભરતીના એવા સ્ત્રોત તરીકે ગણી શકાય કે જેમાંથી જ્યારે પણ જરૂર પડે ત્યારે ઉમેદવારો લઈ શકાય ?; અને છેલ્લે તે કેટલો સમય અમલમાં રહી શકે? આ કેટલાક મહત્વપૂર્ણ પ્રશ્નો છે જે હાઈકોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્દેશના પરિણામે ઊભા થાય છે. સેવા વિષયક બાબતોમાં સક્ષમ

સત્તાધિકારી દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલી પ્રતીક્ષા યાદી એ યોગ્ય અને લાયક ઉમેદવારોની યાદી છે જેમને ગુણવત્તાના ક્રમમાં છેલ્લે પસંદ કરાયેલા ઉમેદવારની નીચે મૂકવામાં આવે છે. તે કેવી રીતે અમલમાં મૂકવી જોઈએ અને તેનું સ્વરૂપ શું છે તે નિયમો દ્વારા સંચાલિત થઈ શકે છે. સામાન્ય રીતે તે પસંદગી અથવા પરીક્ષા સાથે જોડાયેલી હોય છે જેના માટે તે તૈયાર કરવામાં આવે છે. ઉદાહરણ તરીકે, જો ૧૯૯૦ માટે ૧૦ ઉમેદવારોની પસંદગી માટે પરીક્ષા યોજવામાં આવે અને સક્ષમ સત્તાધિકારી પ્રતીક્ષા યાદી તૈયાર કરે તો તે માત્ર તે ૧૦ બેઠકો સંબંધિત છે જેના માટે પસંદગી કે સ્પર્ધા યોજવામાં આવી હતી. તેનું કારણ એ છે કે જ્યારે પણ પસંદગી યોજવામાં આવે છે, સિવાય કે જ્યાં તે એક જ જગ્યા માટે હોય, તે સામાન્ય રીતે જાહેરાત બહાર પાડવામાં આવે અથવા અરજીઓ મંગાવવામાં આવે તે તારીખે અસ્તિત્વમાં હોય તેવી ખાલી જગ્યાઓની સંખ્યા જ નહીં પરંતુ નિવૃત્તિ વગેરેના કારણે એકાદ વર્ષમાં ભવિષ્યમાં ઊભી થવાની શક્યતા હોય તેવી જગ્યાઓને પણ ધ્યાનમાં લઈને યોજવામાં આવે છે. જ્યાં આયોગ દ્વારા નિયમિતપણે પસંદગીઓ કરવામાં આવે છે ત્યાં આ વિશેષરૂપે લાગુ પડે છે. આવી યાદીઓ કાં તો નિયમો હેઠળ અથવા તો અન્યથા મુખ્યત્વે એ સુનિશ્ચિત કરવા માટે તૈયાર કરવામાં આવે છે કે જો પસંદગી પામેલા ઉમેદવારો કોઈને કોઈ કારણસર ન જોડાય અથવા તો પછીની પસંદગી કે પરીક્ષા ટૂંક સમયમાં યોજાય નહીં તો ઓફિસની કામગીરી પર અસર ન પડે.

પ્રતીક્ષા યાદીમાં રહેલા ઉમેદવારને ગુણવત્તા ક્રમ અનુસાર એવો દાવો કરવાનો અધિકાર છે કે જો પસંદગી પામેલા ઉમેદવારોમાંથી કોઈ એક કે બીજો ન જોડાય તો તેની નિમણૂક કરવામાં આવે. પરંતુ એકવાર પસંદગી પામેલા ઉમેદવારો જોડાય અને નિયમો હેઠળ યાદી અમલમાં રહેવાના સમયગાળા દરમિયાન અથવા જ્યાં કોઈ નિર્દિષ્ટ સમયગાળો આપવામાં આવ્યો ન હોય ત્યાં વ્યાજબી સમયગાળા દરમિયાન રાજીનામા વગેરેના કારણે અથવા અન્ય કોઈ કારણસર કોઈ જગ્યા ખાલી ન પડે, તો પ્રતીક્ષા યાદીમાંના ઉમેદવારને ભવિષ્યમાં ઊભી થનારી કોઈ જગ્યા પર નિમણૂકનો દાવો કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી, સિવાય કે તેના માટે પસંદગી યોજવામાં આવી હોય. ઉપર દર્શાવેલ મર્યાદિત હદ સિવાય, અથવા જ્યારે નિમણૂક સત્તાધિકારી મનસ્વી રીતે કાર્ય કરે છે અને બાહ્ય કારણોસર પસંદગી કરીને પ્રતીક્ષા યાદીમાંથી નિમણૂક કરે છે તે સિવાય તેની પાસે કોઈ સ્થાપિત અધિકાર નથી. "

૯. આયોગ દ્વારા લેવાયેલી પરીક્ષામાં તૈયાર કરવામાં આવેલી પ્રતીક્ષા યાદી ભરતીનો સ્ત્રોત પૂરો પાડતી નથી. તે માત્ર એવી આકસ્મિક પરિસ્થિતિ માટે જ અમલમાં રહે છે કે જો પસંદગી પામેલા ઉમેદવારોમાંથી કોઈ ન જોડાય તો પ્રતીક્ષા યાદીમાંથી વ્યક્તિને ઉપર ક્રમ આપીને આ રીતે ઊભી થયેલી ખાલી જગ્યા પર નિમણૂક આપી શકાય અથવા જો કોઈ અત્યંત કટોકટી હોય તો સરકાર નીતિગત નિર્ણયના ભાગરૂપે પ્રતીક્ષા યાદીમાંથી ગુણવત્તા ક્રમ

અનુસાર વ્યક્તિઓની પસંદગી કરી શકે છે. પરંતુ હાઈકોર્ટ દ્વારા લેવાયેલો એવો દૃષ્ટિકોણ કે ખાલી જગ્યાઓની યોગ્ય ગણતરી કરવામાં આવી ન હોવાથી પ્રતીક્ષા યાદીમાંના ઉમેદવારો નિમણૂક પામવાને પાત્ર હતા, તે યોગ્ય જણાતો નથી. આ પ્રથાના પરિણામે એવા ઉમેદવારો વંચિત રહી શકે છે જેઓ ભવિષ્યમાં ઉપલબ્ધ થનારી ખાલી જગ્યાઓ માટે સ્પર્ધા કરવા યોગ્ય બને છે. જો એક પરીક્ષાની પ્રતીક્ષા યાદી નિમણૂકો માટે અપરિમિત સ્ત્રોત તરીકે કામ કરે, તો એવું જોખમ રહેલું છે કે રાજ્ય સરકાર વર્ષો સુધી પરીક્ષા ન યોજવાની ચુકિત અપનાવી શકે અને જ્યારે પણ જરૂર પડે ત્યારે પ્રતીક્ષા યાદીમાંથી ઉમેદવારો પસંદ કરી શકે. બંધારણીય શિસ્ત એ અપેક્ષા રાખે છે કે આ કોર્ટે આટલી અયોગ્ય સત્તાના ઉપયોગની મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં જેના પરિણામે સ્થાપિત હિત ઊભું થઈ શકે અને ઓપન અથવા તો સેવામાંથી પણ નવા ઉમેદવારોની સમગ્ર શ્રેણીના ભોગે એક પરીક્ષાના ઉમેદવારો માટે પ્રતીક્ષા યાદી કાયમી બની જાય.

(ભારપૂર્વક ઉમેરેલ)

૮૨. સુરેન્દ્ર સિંહ વિ. પંજાબ રાજ્ય [(૧૯૯૭) ૮ SCC ૪૮૮] માં ગુજરાત સ્ટેટ ડેપ્યુટી એક્ઝિક્યુટિવ એન્જિનિયર્સ એસોસિએશન (ઉપરોક્ત) ના કેસનો સ્વીકૃતિ સાથે ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો. આ કોર્ટે અવલોકન કર્યું, અને અમે યોગ્ય રીતે કહીએ છીએ કે, પ્રતીક્ષા યાદીઓ

ભરતીના બારમાસી સ્ત્રોત નથી અને પ્રતીક્ષા યાદીમાં રહેલા ઉમેદવારો પાસે નિમણૂકનો કોઈ સ્થાપિત અધિકાર નથી, સિવાય કે પસંદગી પામેલ ઉમેદવાર ન જોડાય અને પ્રતીક્ષા યાદી હજુ પણ અમલમાં હોય તેવા મર્યાદિત હદ સુધી.

૮૩. રાખી રોય વિ. દિલ્હી હાઈકોર્ટ [(૨૦૧૦) ૨ SCC ૬૩૭] માં આ કોર્ટે પુનઃચોર્યાર કર્યો હતો કે પ્રતીક્ષા યાદીનો ઉપયોગ સૂચના/જાહેરાત બહાર પાડ્યા પછી અસ્તિત્વમાં આવતી ખાલી જગ્યાઓ ભરવા માટેના જળાશય તરીકે કરી શકાય નહીં.

૮૪. નવી પસંદગી યાદીઓ તૈયાર કરવા અને જૂની યાદીઓ અમલમાં ન મૂકવા પાછળના તર્ક અંગે આ કોર્ટ દ્વારા એમ. પી. ઇલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડ વિ. વિરેન્દ્ર કુમાર શર્મા [(૨૦૦૨) ૯ SCC ૬૫૦] ના કેસમાં વિચારણા કરવામાં આવી હતી. મધ્યપ્રદેશ હાઈકોર્ટના નિર્ણય સામે એમ્પ્લોયર દ્વારા કરવામાં આવેલી અપીલ મંજૂર કરતી વખતે, આ કોર્ટે આ મુજબ જણાવ્યું પડ્યું હતું:

પ. પસંદગી માટેની કોઈપણ યોજના તે શરતો પર આધારિત રહેશે જેના પર પસંદગીઓ કરવામાં આવે છે. હાલના કેસમાં, તારીખ ૯-૧૨-૧૯૬૮

ના પરિપત્રમાં પૂરી પાડવામાં આવેલ યોજના છે અને તે પરિપત્રમાં પેનલને ચોક્કસ સમયગાળા એટલે કે એક વર્ષ માટે માન્ય/અમલી રાખવાની જોગવાઈ પણ કરવામાં આવી હતી. તે સમયગાળા પછી, ચાલી રહનાતલ થઈ જશે અને નવી પેનલ તૈયાર કરવાની રહેશે. જો તે જ યોજના હોય, તો સામાવાળાના વિદ્વાન એડવોકેટ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલો એક પણ નિર્ણય કોઈ સહાયરૂપ થશે નહીં. શિવસિંહ કેસ [(૧૯૮૮) ૧ MPWN ૨૪] ના નિર્ણય પર આધાર રાખવા માટે હાઈકોર્ટ પણ વ્યાજબી નથી કારણ કે નિમણૂકની યોજના તદ્દન અલગ હતી. વધુમાં, ચોક્કસ સમયગાળા માટે પેનલની મુદત/માનસિકતા; તે નિયમ પાછળનો એક આરોગ્યપ્રદ સિદ્ધાંત છે જેથી પસંદગીઓ થયા પછી અને નિમણૂકો કરવામાં લાંબો સમય લાગી શકે છે, તે શક્ય છે કે નવા ઉમેદવારો ઉપલબ્ધ થયા હોય જેઓ પસંદ કરાયેલા ઉમેદવારો કરતાં વધુ સારા અથવા વધુ લાયકાત ધરાવતા હોય, અને જો તેઓને નીમવામાં આવે તો તે સંસ્થાના ઉત્તમ હિતમાં રહેશે. તેથી અમે નથી માનતા કે આ બાબતમાં હાઈકોર્ટે હસ્તક્ષેપ કરીને રિસ્પોન્ડન્ટને નિમણૂક આપવાનો નિર્દેશ આપવા માટે કોઈ વ્યાજબી કારણ હતું. હાઈકોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલો હુકમ રદ કરવામાં આવે છે અને રિસ્પોન્ડન્ટ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી રીટ અરજી ફગાવી દેવામાં આવે છે.

(ભારપૂર્વક ઉમેરેલ)

૮૫. હાલના કેસ જેવો જ એક કેસ આ કોર્ટ દ્વારા યુ.પી. પબ્લિક સર્વિસ

કમિશન વિ. સુરેન્દ્ર કુમાર [(૨૦૧૯) ૨ SCC ૧૯૫] માં નક્કી કરવામાં આવ્યો છે. આ કોર્ટ દ્વારા જે ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હતો તે નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવો ઉપયોગી થશે:

૧૨. બંને પક્ષોના વિદ્વાન એડવોકેટોને સાંભળ્યા પછી, અમે હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા તારીખ ૧૮-૫-૨૦૧૮ ના હુકમ અને રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલી અન્ય સામગ્રીની સમીક્ષા કરી છે. પ્રતીક્ષા યાદી અમલમાં મૂકવાના હેતુ માટે, ઉત્તર પ્રદેશ સરકારે સમયે-સમયે સૂચનાઓ બહાર પાડી છે. વિવિધ સરકારી હુકમો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે પ્રતીક્ષા યાદીનો સમયગાળો માત્ર એક વર્ષના સમયગાળા માટે જ માન્ય છે. જો કે ૧૭૮ જગ્યાઓ માટે પસંદગી કરવા માટે માંગણી કરવામાં આવી છે, પરંતુ અપીલકર્તા આયોગે, પરીક્ષાના પરિણામો જાહેર કર્યા પછી, તારીખ ૧૨-૮-૨૦૧૦ ના પત્ર દ્વારા જગ્યાઓની નોંધપાત્ર સંખ્યા એટલે કે ૧૫૬ જગ્યાઓ માટે પ્રારંભિક ભલામણ કરી છે. એવું જણાય છે કે ઉક્ત યાદી નિયત સમયગાળાની અંદર તમામ જરૂરી દસ્તાવેજો રજૂ કરનાર ઉમેદવારોનો સમાવેશ કરીને તૈયાર કરવામાં આવી છે. આગળની ભલામણો પણ કરવામાં આવી હતી, પરંતુ તારીખ ૧૨-૮-૨૦૧૦ થી એક વર્ષના સમયગાળાની ગણતરી ન કરવા માટે કોઈ કારણ નથી. જ્યારે તારીખ ૧૨-૮-૨૦૧૦ ના રોજ જગ્યાઓની નોંધપાત્ર સંખ્યા માટે ભલામણો કરવામાં આવી હતી,

ત્યારે અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે પ્રતીક્ષા યાદી અમલમાં મૂકવા માટે એક વર્ષના સમયગાળાની ગણતરી તારીખ ૧૨-૮-૨૦૧૦ થી કરવાની રહેશે પરંતુ તારીખ ૨૮-૮-૨૦૧૨ ના પત્ર દ્વારા એક જગ્યા માટે કરવામાં આવેલી શ્રેણીબદ્ધ છેલ્લી ભલામણથી નહીં. તારીખ ૧૨-૮-૨૦૧૦ ના પત્ર દ્વારા પ્રારંભિક ભલામણમાં ૧૫૬ નામો મર્યાદિત રાખવાનું કારણ, હાઈકોર્ટ સમક્ષ દાખલ કરાયેલા સોગંદનામા-સામાવાબના પેરા ૧૧ માં સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે.

(ભારપૂર્વક ઉમેરેલ)

૮૬. સેવા વિષયક કાયદાકીય વિવાદોના સંદર્ભમાં પ્રતીક્ષા યાદીના મુખ્ય પાસાઓ, જે પૂર્વોક્ત નિર્ણયો પરથી તારવી શકાય છે તે આ મુજબ છે:

(i) પ્રતીક્ષા યાદી સામાન્ય રીતે પસંદગી/ગુણવત્તા યાદી તૈયાર કર્યા પછી તૈયાર કરવામાં આવે છે;

(ii) તેમાં એવા ઉમેદવારોનો સમાવેશ થાય છે જેઓ ભરતી પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ થયા છે પરંતુ એટલા ગુણવત્તાયુક્ત નથી કે જેથી તેઓને જાહેરાત આપેલ ખાલી જગ્યાઓની સંખ્યા પર તાત્કાલિક નીમી શકાય;

(iii) પસંદગી/ગુણવત્તા યાદીમાંના ઉમેદવારોને આપેલા નિમણૂકના પત્રો સ્વીકારવામાં ન આવ્યા પછી ખાલી રહેતી જગ્યાઓ માટે આવી યાદી ગુણવત્તા-આધારિત લાઈન (કતાર) તરીકે કામ કરશે;

(iv) પ્રતીક્ષા ચાદીનો માન્યતા સમયગાળો મર્યાદિત હોય છે;

(v) પ્રતીક્ષા ચાદીનો માન્યતા સમયગાળો ભરતીના નિયમો પર આધાર રાખે છે અને જો આવો કોઈ સમયગાળો દર્શાવવામાં આવ્યો ન હોય, તો ભરતી પ્રક્રિયા અર્ધ-વાર્ષિક અથવા વાર્ષિક ધોરણે શરૂ કરવાની જરૂરિયાત ધરાવતા નિયમોની જોગવાઈઓનો ભંગ કર્યા વિના, બીજી જાહેરાત બહાર પાડવામાં ન આવે ત્યાં સુધી તેને સદ્ભાવનાપૂર્વક અમલમાં મૂકી શકાય છે; અને

(vi) પ્રતીક્ષા ચાદીમાં રહેલા ઉમેદવાર માટે નિમણૂક મેળવવાની તક ત્યારે જ ઊભી થાય છે જ્યારે પસંદગી/ગુણવત્તા ચાદીમાંથી ઉમેદવારોની નિમણૂકની પ્રક્રિયા પૂર્ણ થયા પછી જગ્યાઓ ખાલી રહે છે અને તેથી, તેને આકસ્મિક પરિસ્થિતિને બદલે સંરચિત પ્રક્રિયાના ભાગરૂપ વહીવટી પરિણામ તરીકે ગણવામાં આવે છે.

૮૭. ઘણીવાર, નિમણૂક કરનાર સત્તાવાળાઓએ અદાલત સમક્ષની કાર્યવાહી દરમિયાન પ્રતીક્ષા ચાદીમાં દર્શાવેલ ઉમેદવારોને નીમવાના પોતાના ઇનકારને વ્યાજબી ઠેરવવો પડે છે. નિમણૂકનો પત્ર મળ્યા પછી પસંદગી પામેલા ઉમેદવારના પ્રતિભાવના આધારે મુખ્યત્વે બે પરિસ્થિતિઓ ઊભી થાય છે. પહેલી પરિસ્થિતિ એ છે કે, તે મંજૂર થયેલ સમયની અંદર ઓફર સ્વીકારી શકતો નથી અને ઓફર રદ થાય છે. જો ઓફર રદ થવાની

તારીખે પ્રતીક્ષા યાદી અમલમાં હોય, તો આવી યાદીમાં ટોચ પર દર્શાવેલ ઉમેદવારને નિમણૂક ન આપવાનું કોઈ કારણ નથી. નિમણૂક કરનાર સત્તાધિકારી દ્વારા નિમણૂક ન કરવા માટે સ્વીકાર્ય કારણ આપવું પડશે, કારણ કે જાહેર રોજગારદાતા પાસે મનસ્વી રીતે કાર્ય કરવાનો કોઈ પરવાનો નથી. બીજી પરિસ્થિતિ ત્યારે ઊભી થાય છે જ્યારે પસંદગી પામેલ ઉમેદવાર નિમણૂકનો પત્ર મળ્યા પછી આવી ઓફર સ્વીકારે છે, હોદ્દા પર જોડાય છે પરંતુ તાત્કાલિક અથવા ત્યાર પછી થોડા સમય પછી રાજીનામું આપે છે. આના પરિણામે ફરીથી બે પરિસ્થિતિઓ ઊભી થઈ શકે છે. પહેલી એ છે કે, જ્યારે રાજીનામું પ્રતીક્ષા યાદીના માન્યતા સમયગાળા દરમિયાન પડે છે. આવી પરિસ્થિતિમાં, પ્રતીક્ષા યાદી અમલમાં હોય ત્યાં સુધી, લાઈનના પછીના ઉમેદવારને કાયદેસર રીતે નિમણૂક આપી શકાય છે. ફરીથી, નિમણૂક ન કરવાને વ્યાજબી ઠેરવવા માટે સ્વીકાર્ય કારણ દર્શાવવું પડશે. જો કે, પ્રતીક્ષા યાદી અમલમાં ન હોય તેવા સમયે રાજીનામું આપવા પર, તે યાદીમાં પોતાના સ્થાનના કારણે ઉમેદવાર કાયદેસર રીતે કશી વધુ અપેક્ષા રાખી શકે નહીં.

૮૮. જ્યારે ઉમેદવારોની પસંદગી અને પસંદગી/ગુણવત્તા યાદી તૈયાર કર્યા પછી પ્રતીક્ષા યાદી તૈયાર કરવાનું કાર્ય પબ્લિક સર્વિસ કમિશન (જાહેર સેવા આયોગ) દ્વારા કરવામાં આવતું હોય ત્યારે ચિત્ર થોડું અલગ હશે. અહીં,

ભલામણો પહેલા માંગણીઓ હોવી જરૂરી છે. જો કે પ્રતીક્ષા યાદી અમલમાં હોય તે સમયગાળા દરમિયાન નિમણૂક રદ થઈ શકી હોત, પરંતુ જ્યાં સુધી નિમણૂક કરનાર સત્તાધિકારી દ્વારા માંગણી કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, આવું આયોગ પ્રતીક્ષા યાદીમાંથી કોઈપણ ઉમેદવારની ભલામણ કરવા માટે બંધાયેલું રહેશે નહીં. તેથી, દરેક કેસનો નિર્ણય વિશિષ્ટ હકીકતો તેમજ સંચાલિત નિયમોના આધારે કરવાનો રહેશે.

૮૯. પ્રતીક્ષા યાદીનો અર્થ શું થાય છે અને પ્રતીક્ષા યાદીમાં રહેલા ઉમેદવારને કયા હદ સુધી અધિકાર છે તે ધ્યાનમાં લીધા પછી, અદાલતોએ શંકરસન દાસ વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા [(૧૯૯૧) ૩ SCC ૪૭] માં આ કોર્ટની બંધારણીય બેન્ચ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલા કાયદાને ધ્યાનમાં રાખવો પડશે કે પસંદગી/ગુણવત્તા યાદીમાં સમાવિષ્ટ ઉમેદવાર પાસે જગ્યા ખાલી હોવા છતાં પણ નિમણૂકનો કોઈ વંચિત ન કરી શકાય તેવો અધિકાર નથી.

૯૦. સેવા કાયદાશાસ્ત્રમાં સમજવામાં આવ્યા મુજબ પસંદગી/ગુણવત્તા યાદી તેમજ પ્રતીક્ષા યાદીના ક્ષેત્ર પર નિયંત્રણ ધરાવતા આ કોર્ટના નિર્ણયોની એકંદર સમીક્ષા કરતા, કાયદો સુસ્થાપિત જણાય છે કે જ્યારે પસંદગી/ગુણવત્તા યાદીમાં સમાવિષ્ટ ઉમેદવાર પાસે નિમણૂકનો કોઈ

વંચિત ન કરી શકાય તેવો અધિકાર હોતો નથી, ત્યારે પ્રતીક્ષા/અનામત યાદીમાં રહેલા ઉમેદવાર પાસે પસંદગી/ગુણવત્તા યાદીના ઉમેદવાર કરતાં વધુ સારો અધિકાર હશે તેવું વિચારવું ખૂબ જ દૂરની વાત હશે. તેથી, અમે ઠરાવીએ છીએ કે પ્રતીક્ષા યાદીમાં રહેલા ઉમેદવારને નિમણૂકનો કોઈ અધિકાર નથી, વંચિત ન કરી શકાય તેવા અધિકારની તો વાત જ દૂર રહી, સિવાય કે જ્યારે સંચાલિત ભરતી નિયમો ચોક્કસ અપવાદરૂપ પરિસ્થિતિઓમાં તેમાંથી નિમણૂકોને અધિકૃત કરતી નાની તક પૂરી પાડતા હોય અને નિમણૂક સત્તાધિકારી, કોઈ સારા કારણ વિના, નિમણૂકનો ઈનકાર કરે અથવા ના પાડે અથવા તેના માટે આપેલું કારણ મનસ્વી અને/અથવા ભેદભાવપૂર્ણ જણાય અને તે પછી, જ્યારે પ્રતીક્ષા યાદીની મુદત પૂરી થઈ ન હોય. તેથી, જેને પ્રાધાન્ય આપવું જોઈએ તે સંબંધિત નિયમો દ્વારા વિહિત અધિકારનું સ્વરૂપ અને વ્યાપ છે.

૧૨. કાયદાના ઉપરોક્ત ચુકાદાને ધ્યાનમાં રાખીને કે જેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે "પ્રતીક્ષા યાદીમાં દર્શાવેલ ઉમેદવાર પસંદગી/ગુણવત્તા યાદીમાં સ્થાન ધરાવતા ઉમેદવારો કરતાં વધુ સારા અધિકારનો દાવો કરી શકે નહીં." અને પ્રતીક્ષા યાદીમાં રહેલા ઉમેદવારને "નિમણૂકનો કોઈ અધિકાર નથી, વંચિત ન કરી શકાય તેવા અધિકારની તો વાત જ દૂર રહી," સિવાય કે જ્યારે સંચાલિત ભરતી નિયમો વિશિષ્ટ અપવાદરૂપ પરિસ્થિતિઓમાં નિમણૂક

માટેની નાની તક પૂરી પાડતા હોય અને નિમણૂક સત્તાધિકારી કોઈ સારા કારણ વિના, નિમણૂકનો ઇનકાર કરે અથવા ના પાડે અને પ્રતીક્ષા ચાલીની મુદત પૂરી થઈ ન હોય, તેથી, પ્રતીક્ષા ચાલીમાંના ઉમેદવાર પાસે નિમણૂકનો કોઈ સ્થાપિત અધિકાર નથી.

૧૩. પૂર્વોક્ત કારણોને ધ્યાનમાં રાખીને અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે વિદ્વાન સિંગલ જજે એવું ઠરાવવામાં ભૂલ કરી છે કે સામાવાળાઓ-મૂળ અરજદારો, પાંચ ઉમેદવારો દ્વારા તેમની ફરજમાં જોડાવાના એક વર્ષ પછી આપવામાં આવેલા રાજીનામાના કારણે ખાલી પડેલી જગ્યાઓ પર નિમણૂક મેળવવા માટે હકદાર છે. તારીખ ૨૪/૧૨/૨૦૦૮ ના સરકારી ઠરાવમાં ઉમેરવામાં આવેલી તારીખ ૧૦/૦૮/૨૦૧૬ ના સરકારી ઠરાવની કલમ ૪ અને તારીખ ૨૭/૦૭/૨૦૧૮ ના સરકારી ઠરાવની કલમ ૨ અને ૬ મુજબ, અપીલકર્તાઓ દ્વારા પ્રતીક્ષા ચાલી યોગ્ય રીતે અમલમાં મૂકવામાં આવી નથી કારણ કે સ્વીકાર્યપણે, પસંદગી પામેલા ઉમેદવારોના ફરજમાં જોડાવાની તારીખથી એક વર્ષ પછીના રાજીનામાના કારણે ખાલી જગ્યા ઊભી થઈ છે.

૧૪. તેથી અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે, સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૭૫૨/૨૦૨૨ માં પસાર કરવામાં આવેલ આક્ષેપિત ચુકાદો અને હુકમ તારીખ ૦૬/૦૮/૨૦૨૨ આથી રદ કરવામાં આવે છે અને સેટ એસાઈડ

કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ નથી.

૧૫. લેટર્સ પેટન્ટ અપીલના નિકાલને ધ્યાનમાં રાખીને, સિવિલ એપ્લિકેશનનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

(ભાર્ગવ ડી. કારિઆ, ન્યાયમૂર્તિ)

(એલ. એસ. પિરઝાદા, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.